

Ärendenummer:

2025/362

Datum:

2025-06-04

Er referens:

Fi2025/00457

Finansdepartementet

Remissvar Remittering av betänkandet AI-kommissionens färdplan för Sverige (SOU 2025:12)

Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (Swedac) som ansvarar för ackreditering, reglerad mätteknik, ädelmetallkontroll och samordning av marknadskontroll, vill lämna följande remissvar.

Swedac är överlag positiv till den av kommissionen föreslagna färdplanen. Den omfattar viktiga punkter som behöver hanteras för att bidra till den svenska AI-utvecklingen. Vi är övertygade om att vi som nation - medvetna om att det också finns risker - behöver öppenhet och mod inför den nya teknologin för att inte förlora i konkurrenskraft och välbefinnande. Vi behöver ompröva många offentliga verksamheters arbetssätt och teknologiutnyttjande i en omfattning, och inte minst, i en takt som vi sannolikt aldrig har gjort förut.

Swedac ser att myndighetens ansvarsområden är sådana som i stor omfattning redan på kort sikt kommer påverkas och, i positiv mening, stärkas när det gäller effektivitet, rättssäkerhet och kvalitet.

Kvalitetsinfrastruktur är ett samlingsuttryck för samhällets system för att produkter och tjänster ska ha tillräcklig kvalitet och vara säkra. Samtidigt ska systemet bidra till en jämlik konkurrens. Utöver grunden i lagstiftningen är de huvudsakliga fyra verktygen mätteknik och standardisering, som är kravställande, samt ackreditering och marknadskontroll, som är kontrollerande verktyg. Dessa ska sammantaget bidra till att produkter och tjänster uppfyller fastställda krav, vilket främjar ett tryggt och säkert samhälle. Kvalitetsinfrastrukturen är ett globalt system för gemensam förståelse av kvalitetsnivåer och syftar till att underlätta internationell handel. På den inre marknaden är systemet i sin helhet reglerat och spelar därför en särskild roll.

Det finns en övergripande fråga som Swedac inte uppfattar hanteras i rapporten eller i övriga, av oss kända, pågående utredningar runt AI och förordningens implementering. Det handlar om vilken kvalitetsinfrastruktur som bör finnas på nationell basis och som staten bör ha ansvar för inte minst när en ny teknologi med stor samhällspåverkan introduceras och kommer att påverka samhället och dess konkurrenskraft horisontellt. Enligt nu gällande regelverk har vi att förlita oss på att marknaden ser till att erforderlig kompetens finns för bedömning av överensstämmelse på den inre marknaden. Frågan bör till exempel ställas om det är tillräckligt att svenska innovativa företag med nya produkter kan komma att behöva söka sig till andra medlemsländers anmälda organ, i konkurrens med de nationella företagen, där det behövs godkännande av sådana för att lansera en ny produkt? Detta kan vara en relevant fråga särskilt i början av AI-förordningens tillämpning.

AI skiljer sig väsentligt från tidigare nya teknologier som introducerats. För att fungera optimalt uppfattar vi att utvecklingen av en AI-modell även behöver påverkas av den kultur och kontext som den avses användas i. Ett svenskt beroende av AI-modeller framtagna i andra delar av världen kan därför komma att påverka utvecklingen negativt. Det gör att man bör problematisera om Sverige bör vara helt beroende av AI framtagna i andra länder.

De delar i färdplanen som gäller förenkling, implementering av EU-regelverk samt känslan av att området är svårbegripligt och komplicerat för näringslivet och myndigheter stämmer med den bild Swedac fick i samband med vårt regeringsuppdrag som resulterade i Swedacs rapport *En analys av den svenska kvalitetsinfrastrukturen*. Därför anser vi att det viktigt att det blir tydligt vilka olika roller och funktioner som nu ska skapas kopplat till AI både i förhållande till färdplanen och till AI-förordningen i stort samt eventuella andra pågående och kommande initiativ.

Vidare håller Swedac med AI-kommissionen om vikten av att höja kompetensen i såväl samhället i stort som inom forskning och utveckling. Endast genom kunskap har enskilda, organisationer och samhället en förmåga att kunna bemöta och hantera effekten av användning av AI, både positiva och negativa.

Vi uppfattar att det kan finnas belysande exempel kring hur man resonerar kring dessa frågor i andra länder, bland annat i Singapore.

AI-verkstad och kompetensförsörjning

Vad gäller förslaget till en AI-verkstad anser vi att det är ett bra förslag för att säkerställa att offentlig sektor har resurser för att kunna genomföra sitt uppdrag. Det som behöver utredas ytterligare är hur AI-verkstaden säkerställer tillgång till rätt kompetens utifrån allas behov och förutsättningar samt hur det offentliga kommer tillgodogöra sig det som AI-verkstaden tillhandahåller. Det är också viktigt att säkerställa att AI-verkstaden har de juridiska förutsättningarna för att stötta alla offentliga organisationer.

Det är inte tydligt för Swedac vilken omfattning AI-verkstaden kommer ha för att bidra till resurs- och kompetensförsörjningen för den offentliga sektorn inom AI-området. Utifrån Swedacs verksamhet är kompetens kopplat till tillsyn ett centralt behov. För tillsyn av produkter och ackreditering av organ, som i sin tur ska granska produkter med inbyggda AI-system, enligt nya AI-förordningen kommer myndigheter ha behov av bland annat teknisk AI-kompetens, en djup förståelse för den nya AI-förordningen i sig samt kompetens kring metoder för bedömning för AI-system. Vi ser ett behov av expertis inom maskininlärning, algoritmutformning, transparens, datasäkerhet och riskbedömning kopplad till AI-system. Medarbetarna som utför tillsyn behöver förstå hur AI utvecklas, tränas, testas och valideras i praktiken. Samtidigt är tillgången till kompetens inom AI redan en utmaning för såväl myndigheter som näringsliv, vilket innebär att konkurrensen om kompetenta medarbetare kommer vara hård. Kompetensutveckling av redan befintlig personal kommer vara viktig och sannolikt en avgörande faktor för framgång.

För att möta dessa behov krävs investeringar i utbildning, rekrytering samt samarbete med externa experter och forskningsmiljöer. Det är också viktigt att skapa strukturer för kontinuerlig kompetensutveckling eftersom AI-området utvecklas mycket snabbt, och då inte bara hos AI-verkstaden utan även hos de tillsynande myndigheterna. De behöver rusta för hur man bedömer AI-system, detta innefattar även hur man bedömer AI med hjälp av AI och alla utmaningar som kommer med det. Vilka risker är det som är förknippade med AI som man kommer behöva utföra tillsyn över och vilken kompetens kommer detta kräva?

Översyn av regelverk

Swedac står bakom förslaget att regeringen bör göra en översyn av regelverk som styr offentlig verksamhet i syfte att anpassa dem till en digital transformation med hög grad av AI. Detta omfattar även hur Sverige har implementerat dataskyddsförordningen, GDPR. Vi ser att det skulle behöva utredas om Sverige har implementerat GDPR mer strikt i jämförelse med övriga medlemsstater. Något som kom fram i vår rapport om den svenska kvalitetsinfrastrukturen, och som Färdplanen också pekar på, är vikten av att utforma regelverk på ett sådant sätt att de inte hindrar teknikutveckling. Som exempel kan vi nämna lagen om offentlig upphandling (LOU) som inte är helt lätt att tillämpa när det kommer till AI-projekt. Hur ska till exempel AI-verkstan förhålla sig till LOU och risken för snedvridning av marknaden med en stor offentlig aktör?

Data

Vi ser en anledning och ett behov inom den offentliga sektorn att underlätta datadelningen med hänsyn till data och dess potential kopplat till AI. Ett sådant utbyte behöver däremot ske på ett sätt som inte skadar enskilda eller företag samtidigt som kvaliteten på data behöver säkerställas.

Vi ser positivt på skrivningar om öppen källkod och öppna data. Det är viktigt att offentlig sektor slutar hantera information genom att endast fokusera på dokument eller att informationen låses in i slutna system. Riksarkivet har tagit fram förvaltningsgemensamma specifikationer för att strukturera data som skulle kunna vara något att utgå ifrån. Samtidigt skulle man behöva överväga i vilken omfattning antagonister kan nyttja aggregerade data från olika datakällor i syften som kan få negativa konsekvenser för Sverige samt vidta åtgärder för att minimera denna risk. Detta utifrån erfarenheter från Ukraina. Detsamma gäller skrivningen om gemensam infrastruktur för drift av AI-baserade lösningar där mindre myndigheter på ett säkert sätt kan få sina lösningar i drift på ett kostnadseffektivt sätt. Detta borde vara ett uppdrag under förordning (2024:1005) om samordnad och säker statlig IT-drift.

Övriga synpunkter

Vi tycker det är positivt med en gemensam stor språkmodell för offentlig sektor och vill här framhålla AI Swedens projekt *En gemensam digital assistent för offentlig sektor (SVEA)* som en bra grund för en gemensam språkmodell.

Vi är positiva till en central finansiering av svenska tjänstemän som ska kunna arbeta inom EU:s institutioner i Bryssel oavsett sakområde. Vi ser stora fördelar med att arbeta med dessa frågor på plats i Bryssel men som en liten myndighet är det en utmaning att på egen hand finansiera detta under längre perioder.

Slutligen ställer vi oss positiva till förslaget angående att förtydligande av de offentliga aktörernas möjligheter att använda sig av molntjänster som erbjuds av företag utanför EU.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Ulf Hammarström efter föredragning av juristen Josefine Larsson. Chefsjuristen Anette Arveståhl, enhetschefen Richard Eriksson, stabschefen Linnea Holm samt bedömningsledaren Mattias Andersson har deltagit i handläggningen av ärendet.